

Forfatter: Brorson, Hans Adolph

Titel: Udrag fra Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956

Citation: Brorson, Hans Adolph: "Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956", i Brorson, Hans Adolph: *Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956*, 1951-56, s. 449. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brorson03grval-shoot-idm140139956771056/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956

fx. 3.2.2 (> *dotter Jt*), jfr. 237.1.1 (~ *skutter*, men > *daatter i Jt*). A-I har undertiden den fra ældre bibelsprog kendte sideform *sta(e)*.

4.3) u:o. A-I skriver *fornummen* (so u. *Jt*) som rim på *kommen*. Ordet er ikke fundet i original-ms. (*T*: har *fornummen* 10.6.3), men formodentlig har *omnum* i Brorsons sprog rimet (med lukket vokal), jfr. *komme* ~ *stumme* 103.4.1-2, *skumme* ~ *fromme* 266.3.3-4 (*Jt*?), jfr. 266.7.1; *om* ~ *rum* 271.7.5-6 (*rom* ~ *om* 63.3.5-6 i *T*), *om* ~ *kom*, *Stum*, *Rum*, *from*, *stum*, *dum*, *-dom*, *Skum*, *Dom* nr. 53.1-11. Alle tryk har *boud* 198.7.3, men *bundløs* 71.4.4; hefterne har både *Konst* 6.1.3 (*A*) og *Kunst* 164.4.5 (*F*; ~ *omsonst*); jfr. *Konge* ~ *siunge* 266.7.2 243.8.2. — *P* har *konstig* III 147.

4.4) y:ø. Om *Gemøt(te)*, *sønder* (adv.) osv. se u. *Jt*. De tilsvarende ord ikke fundet i russ. (jeg har noteret: *Brøst* ~ *Trøst* III s. 233 *gaskelig* III 146 *Fyrste*, *Synder* (subst. i ental)). *T*: *gemytter* ~ *styttler* 10.7.1-2 *gemøt-sødt* 53.10.1.

4.5) e:æ. En undersøgelse af *A* samt førstearkene af *Ea*, *F*, *G*, *I* giver flg. resultat: For lang vokal har Tønderhefterne nogenlunde konsekvent *e* (*ee*):*æ* efter ndtalen. Vekslerformer findes i forb. *ie/æ* (se ndf.) samt i *evig/svig*, *vee/væ* (*modig*). jfr. *nædrig* A 10.8.1 *filstæde* B (> til *stæde*) 4.6.5 (~ *Glæde*).

For kortvokalens vedkommende er hovedreglen den, at der skrives *e* overalt, hvor vokalen ikke veksler med *a* (eller *aa*, *o*) i stammen; i så fald skrives *æ*. Efter kons. *i* er der dog en stærk tendens til at skrive *e* uanset udtale og forhold til *a* (se ndf.). Efter disse regler skrives (i modsætning til uuværende praksis) (x. *Egte*-*stand*, *-skab* osv.) *Ea*, *kek* *I*, *Neppa* *A*, *decker*, *Dække*, *Becke* *Ea*, *G*, *A*, *Ea*, *F*, *fordernet* *A*, *Ea*, *veller* *F*, *skrecke* (*lig*) *G*, *Slegt* *F*, *spænder* *A*, *I*. Bortset fra *A*, der synes at have *æ* overalt, hvor der foreligger alternation med *a/o* (undt. *Væstes*), er der dog noteret en del tilfælde, hvor den ældre form med (kort) *e* er bevaret: *sencker* *Ea*, *legger* *F*, *I*, *fornekke* *F*, *recker* *I*. Dobbelformer er her særlig hyppige: *swlle* *A*, *I*: *sette* *F*, *-skrencket* *F*: *skrencket* *Ea*, *navne* *I*: *nevne*, *nefæ* *Ea*, *G*, *længe* *I*: *længe* *Ea*, *tænke* *A*, *Ea*, *G*, *I*: *betænke* *Ea*, *stærk* *G*, *I*: *sterck* *F*, *G*, *vække*/*vecke* *F*, *mærke* *I*: *mercke* *F*, *Stæd(er)* *A*: *Sted* *F*, *brænde* *A*, *G*, *I*: *brende* *G*, *Mængde* *A*: *Mengde* *G*. — Afvigelser i modsat retning (*æ* for *e*) er særlig hyppige i *A*: *ræt* (*te*) (6 gange) *A*, (1 g.) *I*, men: *ref* *Ea*, *F*, *I* (3 g. *rel* som rim på *eel* 168.2.7-8), *Smerte* *A*: *Smerte* *A*, *Ea*, *Pærte* *A*: *Perte* *G*, *Bærme* *A*, *G*, *snærte* *F*, *værga* *G*, *værra* *I*, *forfærdet* *I*, *værd* (*ig*) *Ea*, *F*, *I*, *stæmme*, *stæmt*, *bestæmt* *A*, *Bræt* *A*, *Fræiseren* *A*, *træt* *G*, *I*, *tæt* *I*, *læt* (*te*) *I*, *mælde* *A*, *Nælde* *Ea*, *Trældom* *Ea*, *F*, *fortræd* *Ea*, *Næste* *F*, *Læs* *F*, *ausægter* *G*, *hæudte* (o: *heude*) *G*.

Efter *i* finder vi *e* ikke blot i *Hierter*, *Slierne*, *Bjerg*, *Dievle* og efter *ki*, *gi* i *kiende*, *Kieppe*, *skiencke*, *skiende*, *kielne*, *gierning*, *gierne*, *giemne*, *begiere*, *regiere*, men også ved alternation med *a*: *Hielp*, *hielpe* *A*, *F*, *G*, *I* (over 14 gange), *gielde* *I*; *æ* er her kun noteret i *skiencke*/*skiencke* *A*, *skieloe* *A*, *skiende* *I* (men: *Skiendset* *G*).

Også ved langvokal trænger *ie* ind, selv hvor rigssproget (*nu*) har udtalen *æ*. Her finder vi vekslerformer som *Stæ(e)* *A* (ca. 20 g.), *G* (9), *I* (6): *Stæ* *Ea* (3), *F* (14), *ktær(e)* *A*, *F*, *G*, *I*: *ktær* *Ea*, *I* (*ktær* ~